

Källhänvisning och upphovsrätt för digitala kartor och geodata

Rekommendationerna i detta dokument har tagits fram av Lantmäteriet i samråd med SUHF, biblioteket vid SLU och Bio-Geobiblioteken vid Uppsala universitetsbibliotek.

e-Tjänsten GET – ett digitalt bibliotek för geodata

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) tillhandahåller en e-tjänst, "Geodata Extraction Tool" eller GET, för att ladda ner kartor, flygbilder (ortofoton) och data från olika myndigheter, t.ex. geologiska data, sjökort och befolkningsdata. Som samlingsbegrepp används ofta termen geodata. GET-tjänsten kan liknas vid ett bibliotek, medan kartorna, bilderna och de geodata som kan laddas ner från tjänsten motsvarar böckerna i biblioteket. Information om de geodata som ingår (metadata) finns i [Geodataportalen](#) och motsvarar bibliotekets katalog. Där finns även en länk till GET.

Källhänvisning

När du laddar ner geodata från tjänsten GET och använder dem som bakgrundsbilder eller när delar av datamängder ingår i en ny bild som publiceras i uppsatser, rapporter eller artiklar ska du alltid ange vem geodata kommer ifrån (källhänvisning). Det gör du genom att ange vilken myndighet som producerar och tillhandahåller informationen. Källhänvisningen syftar till att ge läsaren information om vem som skapat data och i många fall när de har skapats. Om du skriver artiklar till vetenskapliga och andra tidskrifter ska tidskriftens mall för att skriva referenser användas. Dessa mallar kan skilja sig mycket från varandra.

SLU eller GET ska alltså inte anges som källa när du får data via GET-tjänsten och du ska inte beskriva hur data har hämtats. Geodata kan levereras på många olika sätt, där nedladdning via GET-tjänsten är ett och nedladdning via Geodataportalen och myndighetsportaler är andra sätt.

Upphovsrätt

Om upphovsrätt hävdas av den som tillhandahåller data, ska du även ange detta genom symbolen © och namnet på den aktuella myndigheten, exempelvis © SCB. Copyrightmärkningen syftar till att upplysa läsaren om att datamängden omfattas av upphovsrätt. Det innebär att en vidare användning och spridning av datamängden till tredje part i regel kräver tillstånd från eller avtal med den som hävdar upphovsrätt.

Lantmäteriet, Sjöfartsverket, Sveriges geologiska undersökning (SGU) och Statistiska centralbyrån (SCB) hävdar upphovsrätt. När du publicerar eller på annat sätt sprider data enligt gällande användningsvillkor från dessa myndigheter ska du ange © *Myndigheten*. Detta gäller också många andra myndigheters och organisationers data, och kan även gälla de data som tillhandahålls avgiftsfritt eller som så kallade öppna data. För Lantmäteriets öppna data används licensen Creative Commons - CC0. Licensen innebär att du får använda, sprida, göra om, modifiera och bygga vidare på Lantmäteriets öppna data även i kommersiella sammanhang utan några restriktioner. Ange gärna Lantmäteriet som källa vid spridning av öppna data vidare, men det är inget krav.

Vad som gäller framgår i licensvillkoren som hör till respektive datamängd. Du hittar villkoren i metadata för datamängden i [Geodataportalen](#) under fliken *Restriktioner*. Det står t.ex. "Åtkomstrestriktioner: Upphovsrätt; *Användbarhetsbegränsningar*: Creative Commons – Erkännande, CC BY, version 4.0 eller Creative Commons – CC0. Om du skriver © *Myndigheten* är det ett godkänt erkännande av upphovsrätten.

Observera att vissa data som du hämtar via GET är öppna data och kan laddas ner även via dataproducentens webb. Det innebär att dessa får användas enligt villkor som exempelvis i licensen [Creative Commons - Erkännande](#) eller [Creative Commons – CC0](#). Licenserna innebär att du får använda, sprida, göra om, modifiera och bygga vidare på producentens öppna data, även i kommersiella sammanhang. Används licensen CC BY av dataleverantörer ska du ange källa och används CC0 så behöver inte källa anges. Data som inte är öppna får inte spridas på samma sätt, se fullständiga villkor i bilaga 3 i [licensavtalet](#) för forskning, utbildning och kulturverksamhet eller de förkortade villkor du godkänner när du beställer i GET-tjänsten. Du måste alltså veta vilka villkor som gäller för de data du använder (finns i metadata om produkten).

Namn på datakälla och kartprodukt

För att återge korrekta källor till kartunderlagen eller de geodata som används bör korrekt namn på datakällan eller produkten, t.ex. *GSD-Höjddata grid 2+*, anges. Produktnamnen för alla data som universitet, högskolor och kulturverksamheter får fri tillgång till listas i [produkt- och tjänstebilagan](#) (se sid. 2-9 i bilagan). Produktnamnet finns också i den produktbeskrivning (eller motsvarande) som levereras i mappen Docs tillsammans med data från GET-tjänsten. I textfilen readMe som medföljer varje leverans finns länkadress till mer information om produkterna hos respektive dataproducent, i vissa fall finns produktbeskrivningar även på engelska. Observera att år och månad i mapp för beställda data avser när data levererades till SLU och inte alltid motsvarar tillkomst-/publiceringsår.

Denna information bör du ha med i anslutning till bild i uppsats/rapport/artikel

Geodata hämtas ofta från många olika källor och bearbetas till en sammansatt kartbild. Upphovsrätten gäller för de ingående datamängderna, men i en ny sammansatt kartbild kan det vara svårt att se vilka data som kommer från vilken källa. Ange samtliga källor i anslutning till bildens figurtext.

I anslutning till kartbilden, i praktiken oftast i figurtexten, ska du ange (i följande ordning):

- Datakällan/-orna, t.ex. "GSD-Översiktskartan", "Jordarter 1: 25 000 - 1:100 000"
- Upphovsrätt om det krävs genom märkningen © (copyright)
- Vilken myndighet data kommer ifrån, t.ex. Lantmäteriet, SCB eller SGU.

Licensavtalets diarienummer behöver inte längre anges.

Kom ihåg att teckenförklaring och skalstreck bör finnas med i kartbilden om det är möjligt.

Anvisningar för hur bildtext ska skrivas kan variera, men en grundregel är att texten ska vara så utförlig att bilden och dess ursprung kan förstås utan att man behöver leta vidare i dokumentet. Det innebär att det är lämpligt att här ange produktnamnet, och skala eller upplösning, för datakällorna som använts. I regel är det relevant att även ange ett årtal för aktualitet.

Anvisningarna gäller också om du publicerar en bakgrundsbild, t ex ett ortofoto, en översiktlig karta, höjddata eller en tematisk karta, tillsammans med egna data i samma figur.

Om du har många figurer kan du källhänvisa i en figurförteckning

Om du har flera liknande kartbilder från samma källa/-or så kan du göra en samlad källhänvisning i en figur- eller bildförteckning, antingen efter innehållsförteckningen i början av dokumentet eller i anslutning till referenslistan i slutet av dokumentet.

Nedan illustreras källhänvisning med några till viss del modifierade exempel från en uppsats från Uppsala universitet.

Exempel 1. Bakgrundsbild från Lantmäteriet tillsammans med egna data:

Du har använt höjddata från Lantmäteriet för att skapa ny data, i detta fall äldre kustlinjer, och visar detta med ett ortofoto från Lantmäteriet som bakgrund.

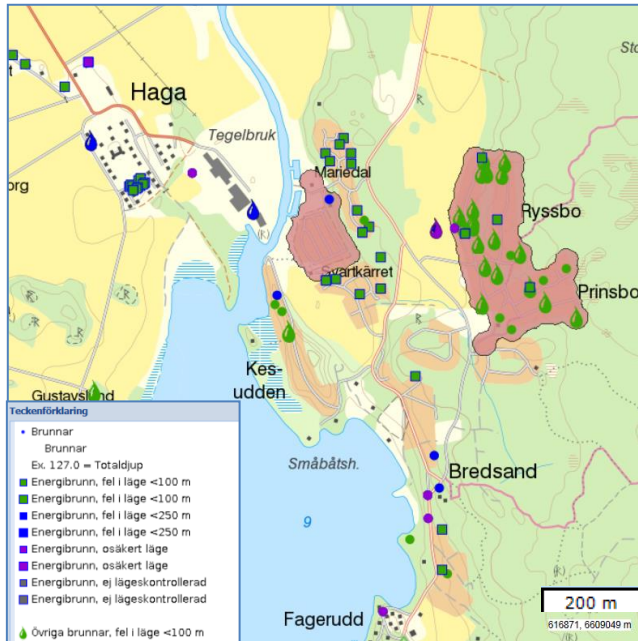


Figur 1. Landhöjningskarta med klintar och kustlinjer för vart 500:e år upp till 4500 år tillbaka skapad utifrån GSD-Höjddata, grid 2+ © Lantmäteriet. Bakgrundsbild: Ortofoto, 1m färg © Lantmäteriet (2014).

Kommentar: För bild- och höjddata är det den geometriska upplösningen (pixelstorleken) som ska anges, för dessa källor behövs ingen skala. Årtalet när data samlades in (skannades, fotograferades) är också relevant att ha med om det går att få fram via dataproducentens metadata.

Exempel 2. Kartunderlag från en eller flera olika källor i en ny sammansatt karta

Du har använt fritidshusområden från 2010 (Statistiska centralbyrån) och brunnar (Sveriges geologiska undersökning) och publicerar en bild där data från dessa källor har sammanställts och visas med GSD-Fastighetskartans topografi (Lantmäteriet) som bakgrund.



Figur 2. Brunnar i anslutning till fritidshusområden (rosa i kartbilden).

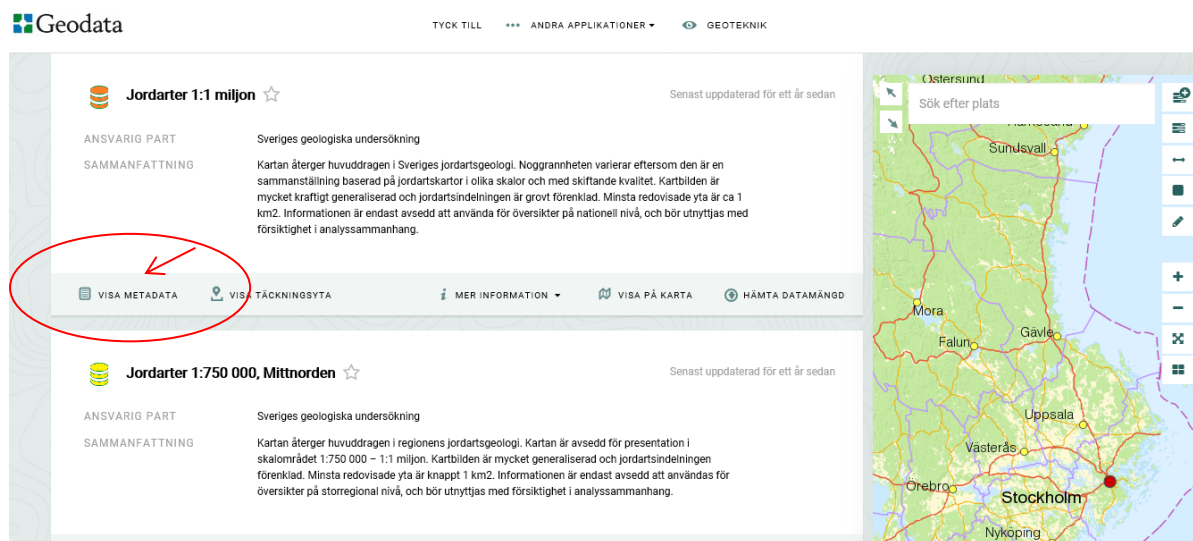
Brunnar © Sveriges geologiska undersökning; Fritidshusområden © Statistiska centralbyrån (2010);
bakgrundskarta: GSD-Fastighetskartans topografi, skalintervall 1:5 000 - 1:20 000 © Lantmäteriet (2015).

Information om geodata (metadata)

Tänk också på att information om den geodata (metadata) som används finns hos de myndigheter som tillhandahåller data. Det går också att hitta metadata i [Geodataportalen](#). Behöver du beskriva din datakälla utförligare i den löpande texten kan denna information vara mycket värdefull för läsaren. I GET-tjänsten finns länkar för många av datakällorna till metadata i Geodataportalen.

Exempel 3. Skärmsklipp med kartbild

Om en skärmsklipsbild används i en uppsats eller rapport så ska denna ha en källhänvisning om en karta visas. I exemplet nedan är det Lantmäteriets Topografiska webbkarta (visningstjänst) som utgör bakgrundskarta i Geodataportalen. I en visningstjänst kan aktualitet för de källdata tjänsten visar variera och det kan därför vara svårt att ange ett årtal för senaste publicering eller revision.



Figur 3. I Geodataportalen kan du hitta metadatainformation om en viss datamängd eller karta genom att klicka på texten VISA METADATA. Topografisk webbkarta Visning © Lantmäteriet.

Om du gör ett skärmsklipp som i bilden ovan redovisar du detta även i *referenslistan (källförteckningen)* genom att ange upphovsman, datum när sidan senast uppdaterades (om det är relevant), titel på sidan (*kursiv*), URL eller sökvägen samt datum när du besökte sidan.

Exempel:

Figur 3. Lantmäteriet. *Geodataportalen*, URL: <https://www.geodata.se/geodataportalen>, [hämtad 2018-01-10].